

Департамент культури, туризму, національностей та релігій
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека
для дітей "Юний читач" Запорізької обласної ради

Український Гауді

*До 160-річчя від дня народження
українського та польського архітектора*

Владислава Городецького

Інформаційно-методичний матеріал

Запоріжжя
2023

Український Гауді. До 160-річчя від дня народження українського та польського архітектора Владислава Городецького : інформаційно-методичний матеріал / укладач Н. Б. Гвоздик. – Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач". – Запоріжжя, 2023. – 28 с.

Цей інформаційно-методичний матеріал має за мету ближче познайомити читачів з особистістю, що безперечно належить до когорти видатних українців, знайомить з біографією та творчим доробком найвідомішого архітектора України. Містить сценарії заходів, вікторину та інформаційні матеріали з життєвого та творчого шляху видатного архітектора.

Розраховано на бібліотечних фахівців та широке коло читачів.

Укладач

Наталя ГВОЗДИК

Редагування

та комп'ютерна верстка

Людмила ВЕСЕЛОВА

Відповідальний за випуск

Лариса ДАНИЛОВА

*Очима дивимося звиклими
На цей будинок-дивогляд,
Де поруч з пазурями й іклами
Рухливих птиць недвижний ряд...
Максим Рильський*

Цього року відзначаємо 160-річний ювілей одного з найвідоміших архітекторів України – Владислава Городецького. Ще за життя ім'я архітектора Владислава Городецького було овіяне легендами, а його дивовижні витвори стали не лише відомими, але й улюбленими. Інтерес до його архітектурної спадщини з плином часу не згасає, бо в ній закладено те, що можна з повним правом віднести до мистецтва самого високого ґатунку. В бібліотеках для дітей можуть бути організовані заходи, які сприятимуть популяризації творчості цієї непересічної людини, чиє ім'я по праву займає чільне місце у списку видатних особистостей України. Це можуть бути **ілюстративні виставки, виставки-АРТ-тераси, виставки-подорожі, віртуальні прогулянки містом, респект-зустрічі, вечори-відеопортрети, мистецькі візитівки, зустрічі-бенефіси, мистецькі бібліопазли, години архітектурного мистецтва, віртуальні галереї, арт-зустрічі, вечори-портрети, вечори-присвяти, інформ-досьє, відеовікторини, відео-екскурсії, віртуальні подорожі, віртуальні експозиції, біблорутівник: "Владислав Городецький – людина-легенда", "Владислав Городецький – творець унікальних архітектурних споруд", "Маєстро архітектури Владислав Городецький", "Київ Владислава Городецького", "Архітектор століття", "Найвідоміший архітектор України", "Творець унікальних архітектурних споруд", "Зодчий та його кам'яні літописи", "Перлини" Владислава Городецького"; цикл інформ-хвилинок "П'ять хвилин з мистецтвом. Архітектурні перлини Владислава Городецького", серія відео бесід "Архітектурна палітра Владислава Городецького" тощо.**

Пропонуємо Вашій увазі кілька сценаріїв, які допоможуть ближче познайомити дітей з унікальним спадком Владислава Городецького.

Мистецька візитівка "Найвідоміший архітектор України"

Захід варто супроводити мультимедійною презентацією, використавши для неї світлини найвідоміших творінь знаменитого архітектора.

Перша ведуча: Владислав Городецький – один з найоригінальніших архітекторів кінця XIX – першої третини XX ст., твори якого є зразком професійної архітектури в Україні, Польщі, Ірані. В творчому доробку славного зодчого численні споруди: готелі, палаци, господарські, транспортні, промислові й культові споруди, мастки і прибуткові будинки, виставкові павільйони тощо. За його проектами зведені споруди у Києві, Черкасах, Євпаторії, Сімферополі, Мошнах, Шпикові та ін. Так, наприкінці XIX століття В. Городецький у с. Мошни розробив проекти низки будівель громадсь-

кого та промислового призначення. Дотепер там збереглися, на жаль, лише окремі приміщення сільської лікарні.

Друга ведуча: В історію архітектури Городецький увійшов як будівничий модерну. А модерн не знає вузької спеціалізації художника. Інтереси видатного архітектора поширювалися також на пов'язані з архітектурою такі види ужиткового мистецтва, як проектування меблів і оздоб, виготовлення ескізів розписів, скульптур і вітражів, шпалер і тканин, а ще він займався карбуванням по каменю і гіпсу, гравіюванням; створював ювелірні прикраси, ескізи взуття та одягу, оформляв книги, театральні декорації, афіші... У цій неординарній людині органічно поєднувалися тонке відчуття краси, буйна фантазія художника і невичерпна енергія будівничого.

Перша ведуча: Владислав Владиславович Городецький – нащадок старовинного польського шляхетного роду. Народився майбутній архітектор Лешек Дезидерій Владислав Городецький (таким було його повне ім'я) 23 травня 1863 року в селі Шолудьки Брацлавського повіту Подільської губернії (нині Немирівський район Вінницької області). З дитинства він бачив красу подільської природи та велич маєтків у тих же рідних Шолудьках, Жабокричах, Немирові, Печері, Шпикові та інших резиденціях сусідів-поміщиків. На жаль, від колишнього панського палацу Городецьких в Шолудьках давно не лишилося нічого – все було знищено під час жовтневої революції.

Друга ведуча: Середню освіту Владислав Городецький здобув в Одеському реальному училищі при євангелічній лютеранській церкві св. Павла. Одесу на той час прикрашали чудові палаци Потоцького, Бржозовського, Воронцова, Гагаріна, ансамбль Миколаївського бульвару з славетними Приморськими сходами, пам'ятником герцогу де Рішельє та біржею, величні фасади громадських будівель, храми різних конфесій тощо. Можливо ще тоді, споглядаючи архітектуру приморського міста, – беззвучну "музику, що застигла" в камені, Владислав і зробив свій життєвий вибір – стати творцем цього дивного мистецтва. Здібності до того у юнака були. В училищі він мав відмінні успіхи з малювання, які були помічені: у п'ятому класі Городецький одержав з Петербурга свідоцтво Ради Імператорської академії мистецтв про те, що постановою особливої конкурсної комісії від 27 жовтня 1882 р. за класну учнівську роботу "рисунок ручним пензлем з гіпсу" він удостоєний похвали. Отже, попереду була Імператорська академія мистецтв у Санкт-Петербурзі. Вищу фахову освіту в цій академії він здобув у 1890 році, закінчивши її архітектурне відділення.

Перша ведуча: Ще будучи студентом, Владислав Городецький два роки підробляв помічником архітектора Київської учбової округи. Тому не дивно, що молодий архітектор, фантазія та відчуття краси якого були випестувані з дитинства серед природи та палаців Поділля, вирішив назавжди оселитися у Києві, де йому судилося жити і творити тридцять років. Свого часу український мистецтвознавець та історик архітектури Дмитро Малаков назвав творчість Владислава Городецького прекрасною піснею, найкращі слова якої проспівані зодчим саме у Києві, котрий він любив понад усе. Творча діяльність В.Городецького у Києві розпочалася на зламі двох століть, коли в країні

встановлюються нові економічні відносини, що сприяли розвитку архітектурно-будівельної справи. До того ж з'явилися нові будівельні матеріали: цемент, бетон, металеві конструкції, які викликали появу нового напрямку в архітектурі. Тогочасний Київ швидко розбудовувався і розростався. Місто на очах змінювалося. Кращих умов, щоб проявити себе молодому зодчому, годі було шукати. І Городецький це добре розумів. З характерною для нього енергією він з головою занурився в роботу.

Друга ведуча: Водночас, увесь свій вільний час Владислав Владиславович віддавав своєму іншому захопленню – мисливству, якому залишився відданим до кінця життя. Ця мисливська пристрасть помітно позначилась і на його творчості. Тож не випадково, однією з перших споруд у Києві став його, так званий, сажковий павільйон і мисливський тир у садибі Імператорського товариства правильного полювання на Лук'янівці. До речі, проєктні роботи архітектор виконав на спонсорських засадах. То був його дарунок київським мисливцям.

Перша ведуча: У 1895 році, всього через п'ять років по завершенні академії, Владислав Городецький бере участь у двох великих проєктах, що стали помітним явищем в архітектурному житті Києва: планування і розбудова колишньої садиби відомого київського медика, професора університету св. Володимира Ф. Ф. Мерінга, а також планування і спорудження Київської сільськогосподарської та промислової виставки, що відкрилась на схилах Черепанової гори 1897 року. За проєктами Владислава Владиславовича на виставці було споруджено оригінальні павільйони графів Потоцьких: Костянтина та Юзефа.

Друга ведуча: Київська виставка, де зодчий продемонстрував своє вміння і хист будівничого, стала етапною подією діяльності Владислава Городецького. Відкривалися нові можливості, нові перспективи. Життя подавало немало цікавих і престижних замовлень. І він свій шанс не упускає – за кілька років робить блискучу кар'єру, здобуває статус провідного архітектора, стає відомою і досить заможною в місті особою. Звичайно ж, випадково такого не буває. Городецький був талановитою людиною, фахівцем високого класу, чудово знав і вміло використовував архітектурні стилі різних часів і народів. А ще відзначався дивовижною працездатністю. Про це свідчить хоча б той факт, що свої найвидатніші пам'ятники архітектури, що залишаються окрасою столиці України й понині, він спорудив майже одночасно.

Перша ведуча: Так, впродовж якихось п'яти років (1898-1903) він будує Музей старовини і мистецтв (нинішній Національний художній музей) у стилі класицизму, очолює будівництво однієї з найцікавіших споруд архітектури – римо-католицького костелу св. Миколая в стилізованих готичних формах з високими стрільчатими шпилями, зводить приміщення караїмської кенаси в мавританському стилі. Були ще й два ошатні будинки Російського страхового агентства на Хрещатику, які не збереглися. Вершиною ж творчого злету Владислава Городецького стає його власний маєток на Банковій, 10, так званий "Будинок з химерами", зведений ним у 1903 році до свого со-

рокаріччя. У ньому втілено відгомін мисливських захоплень архітектора, плід його творчої фантазії, яка бунтувала проти установлених форм і традицій.

Друга ведуча: Цей оригінальний і чудернацький витвір – пошук нового, незвичного в архітектурі. "Химер" на цьому будинку, що дивують нас своєю загадковістю, майстерно виконав з бетону за ескізами Городецького відомий на той час італійський скульптор Еліо Саля. Будинок став зразком раннього модерну в Києві та найкращою рекламою застосування цементу не тільки як будівельного матеріалу, але й як матеріалу, здатного втілювати будь-які пластичні форми по оздобленню фасадів. Він і досі залишається неперевершеним взірцем унікального витвору модерну не тільки в Україні. Загалом же впродовж київського періоду творчості В. Городецький здійснив десятки проектів. При цьому творив свої шедеври легко і натхненно.

Перша ведуча: Своєму рідному краю, Вінниччині, його талановитий син залишив у спадок одну з перлин своєї творчої фантазії – мавзолей графів Потоцьких в с. Печера Тульчинського району, що розташований на мальовничому березі Південного Бугу, вище його рідних Шолудьок. Там, серед старовинного парку, стояв тоді двоповерховий палац паладіанської архітектури. На жаль більшовиками палац було знищено, а на його місці на початку 1930-х років споруджено примітивної архітектури лікувальний корпус санаторію. І чудом, в затишному куточку здичавілого парку, залишився мавзолей як згадка про минулі часи. На цоколі польською мовою викарбовано: "Планував Владислав Городецький" Будівля мавзолею виконана в стилі романської архітектури. Невеличкий меморіальний ансамбль у Печері є справжнім шедевром архітектури історизму, однією з кращих робіт Владислава Городецького.

Друга ведуча: Будував знаменитий архітектор свої шедеври і в інших містах України. Черкаси зобов'язані Городецькому спорудженням вишуканого приміщення у стилі модерн для жіночої гімназії, Мошни – двоповерхової лікарні, Волинь – греблі і шлюзів. Мав відомий будівничий інтерес і до Криму. В Сімферополі він спорудив власний завод вуглекислоти і штучного льоду, в Євпаторії звів собі віллу. Вочевидь Городецький був улюбленцем долі – йому вдавалося все, за що не брався. Є багато публікацій, які знайомлять і відкривають його як людину різнобічних обдарувань. Його знали не тільки як архітектора, але і як художника-монументаліста. Він прагнув досягнути секретів фрескового живопису, розписував плафони. А ще він виконував найтонші ювелірні вироби, розробляв різні моделі взуття та одягу, малював, ліпив, гравіював.

Перша ведуча: Ще одним пристрасним захопленням Городецького були подорожі. Ця людина була безмежно закохана у дику природу. Річ дивна і гідна уваги – його мисливська пристрась. Він по праву вважався стрільком світового класу, великим авторитетом у цій справі. Був членом мисливських товариств Франції, Англії. Полював по Сибіру, в Монголії та Тибеті, на Алтаї, Кавказі, Закаспійському краї, Східній Африці. До слова, на згадку про незабутню подорож Східною Африкою Городецький видав розкішну, оздоблену власними малюнками та світлинами книжку "В джунглях

Африки. Дневник охотника", яка 1914 року побачила світ у Польській друкарні в Києві.

Друга ведуча: Трофеї від усіх численних мисливських подорожей прикрашали не тільки його власне помешкання на Банковій, а й інтер'єри музею полювання на Хрещатику, одним із засновників та щедрих дарувальників якого був Городецький. Мав він славу і як стрілок світового класу на різних міжнародних змаганнях у Західній Європі. Привозив звідти чималі грошові премії та призові рушниці. Міг, приміром, аби розважити публіку, поцілити в денце чи горлечко підкинutoї вгору обертом пляшки – коли замовлять! Користувався також незаперечним авторитетом як знавець стрілецької зброї та мисливських собак, завжди входив до складу різних журі.

Перша ведуча: А ще Городецький вважався не менш авторитетним членом "комісії з питань краси міста" при Київській думі, був членом журі міжнародного конкурсу на проект пам'ятника Тарасові Шевченку в Києві – ось якими були його заслуги....

Друга ведуча: В житті Владислав Городецький був спокійною, врівноважено товариською, цікавою висококультурною людиною, людиною високих чеснот серця, розуму, доброти та лагідності. Він був одружений з дочкою відомого київського підприємця німецького походження Корнелією Марр, для якої частенько розробляв дизайн вбрання та ювелірних прикрас і мав і в цій царині також неабиякий успіх. Вони мали двох дітей.

Перша ведуча: Ставши свідком величезних соціальних потрясінь в Україні, повністю втративши всі свої маєтності, нажиті сумлінною працею, Владислав Городецький навесні 1920 року разом з дружиною Корнелією Йосипівною Марр (її батькові належали підприємства харчової промисловості на київській Куренівці) емігрував до Варшави. Там він працював у Міністерстві громадських робіт, розробив проект балтійського курорту Хель, займався реставрацією старовинного палацу Вишневецьких у Вишнівці на Тернопільщині. У 1924-1928 рр. очолив проєктне бюро, створене для розвитку комунального господарства кількох польських міст на кошти від інвестицій, наданих американською фірмою. За проєктами Городецького були побудовані торгові ряди й водогінні споруди, казино, критий басейн. Все це збереглося і до наших днів і справно служить новим поколінням.

Друга ведуча: Гідно поцінувавши художні та організаторські здібності митця-архітектора, американська компанія "Генрі Улен і К°" 1928 року запросила його до Ірану – на посаду головного архітектора "Синдикату зі спорудження Перських залізниць". У Тегерані Городецький на замовлення уряду споруджує театр, вокзал, розкішний палац для шаха, фешенебельний готель. Ці вишукані будівлі збереглися до наших днів. На дозвіллі зодчий ще здійснив мисливську подорож до іранського Мазендарану – південного узбережжя Каспійського моря. Але 3 січня 1930 року від серцевого нападу Лешек Дезидерій Владислав Городецький відійшов у вічність. Похований великий зодчий у Тегерані на римо-католицькому цвинтарі Долаб.

Перша ведуча: Творчість, а надто життя славетного архітектора Владислава Городецького за радянських часів не досліджувались і не популяризувались. "Провиною" зодчого вважався факт його еміграції до "панської" Польщі. І лише вже в незалежній Україні, у 1993 році, з нагоди 130-річчя від дня народження митця, кияни мали можливість публічно вшанувати його пам'ять. Тоді перший поверх будинку з химерами на Банковій, 10, був доступний для публіки, хоча решту будинку все ще займала нещодавня ЦК-овська поліклініка № 1. Отож 4 червня 1993 року в колишній квартирі Городецького науковці Музею історії Києва встановили портрет Зодчого, обрамували його зображеннями кращих творів архітектора та прикрасили живими квітами в національних кольорах: блакитно-жовті іриси-півники символізували Україну, де народився і провів більшу частину життя ювіляр, а білі й червоні півонії – Польщу, вірним сином якої він був завжди. В акції взяли участь представники київської інтелігенції, а також дипломати посольств Республіки Польща та Ісламської Республіки Іран. До слова, на пошану пам'яті славетного сина Подільської землі одна із вулиць Києва, біля Хрещатика (колишня Миколаївська, потім – вулиця Карла Маркса), яку він проєктував, де спорудив кілька будинків, де якийсь час жив, за розпорядженням Київської міської держадміністрації від 12.03.1996 року названа іменем Архітектора Городецького.

Друга ведуча: Відтоді для нас розпочалося повернення із забуття Владислава Городецького та його творчості. Тепер це називається "розкруткою", і можна згадати все, зроблене ним. На прохання Музею історії Києва співробітники Посольства України в Ірані того ж 1993 року розшукали й упорядкували місце поховання Городецького на тегеранському римо-католицькому цвинтарі Долаб. Там на сірому камені викарбувано його рідною польською мовою: P. WLADYSLAW LESZEK HORODECKI PROFESOR ARCHITEKTURY UR. 23 MAJA 1863 ZMARL 3 STYCZNIA 1930 NIECH MU OWCA ZIEMIA BEDZIE LEKKA. Тобто: "Світлої пам'яті Владислав Лешек Городецький, професор архітектури. Народився 23 травня 1863 р. – помер 3 січня 1930 р. Нехай йому чужа земля буде легкою".

Віртуальна мандрівка "Київські "перлини" Владислава Городецького"

Захід будується у формі розповіді бібліотекаря про найвідоміші архітектурні споруди Владислава Городецького, побудовані ним у Києві. Розповідь супроводжується мультимедійною презентацією.

Ведуча: Людина живе, допоки її згадують – це доконаний факт. До таких людей належить архітектор Владислав Городецький, який нагадує про себе своїми творіннями. Він живе в Україні, Польщі, Ірані, живе в гарних будівлях, залишених людям. Безперечно, архітектурна спадщина Городецького – яскраве творче явище в історії архітектури України, за якими стоїть яскрава особистість. Особливе місце у спадку великого архітектора займають його забудови у столиці нашої держави – місті Києві, якому він віддав 30 років свого життя і якому подарував справжні архітектурні "перлини".

Велич споруд талановитого зодчого не перестає викликати подив та захоплення і нових поколінь киян, і гостей нашої столиці. Це, зокрема, підтвердили результати конкурсу "Факты" – XX век", проведеного в Києві у 2000 році, де в номінації "Архітектор століття" безальтернативним переможцем було визнано Владислава Владиславовича Городецького. Найвідоміші з його творінь, як-от Будинок з химерами та Костел святого Миколая, давно є візитівками Києва. Але про інші столичні проєкти Городецького навіть кияни знають небагато. Тож давайте сьогодні насолодимось творіннями майстра, які навіть через сотню років після побудови захоплюють подих. І розпочнемо ми з найзнаковіших.

Будинок з химерами (вул. Банкова, 10)

Будинок із химерами або будинок Городецького – незвичайна та екстравагантна споруда у Києві, відома далеко за межами України, вважається вершиною творчого злету Владислава Городецького. Він був зведений архітектором у 1903 році до свого сорокаріччя. Прибутковий будинок автор побудував для своєї родини: на одному поверсі жили Городецькі, квартири на інших поверхах здавалися в оренду.

Безперечно, Будинок з химерами – одна з наймістичніших споруд України, яка приваблює і водночас лякає. За кількістю міфів і легенд будівля не має собі подібних. Цей дім – межа між містичним, надзвичайним та реальним, найвідоміша споруда в Києві у стилі модерн. Особливість будинку – це скульптурний бестіарій. Він виготовлений із цементу – досить дорогого на той час матеріалу – постійним партнером Городецького, італійським скульптором Еліо Салем. У столиці це був перший будинок, побудований із цементу та цегли "без даху" (високий парапет на даху сховав покрівлю). Споруда побудована у формі куба та має 6 поверхів, якщо дивитись із площі Франка, та всього 3 – з Банкової. На кожному поверсі була розташована тільки одна квартира. Інтер'єри та зовнішнє оформлення більше ніде не повторюються. Фасади прикрашені скульптурами на мисливську та міфологічну тематики – морські жителі, різні тварини, плазуни. Дивлячись на парапет даху, можна побачити нереїд, що тримають у руках тризуби, а замість волосся у них – фантастичні квіти та листя. Поруч сидять великі жаби та височіють хвости дельфінів. Свої крила широко розправляють орли, по колонах біжать ящірки. У стіни вмуровані голови антилоп, носорогів, крокодила та слонів, хоботи яких є водостоками.

Інтер'єр будинку відповідає зовнішньому вигляду. Перше приміщення від центральних дверей захоплює відразу. У центрі стелі – спрут, щупальці якого спускаються до стін сплетінням морських зірок, рослин та раковин різних кольорів, зверху

вкритих перламутром. Стіни прикрашають розписи з зображеннями підводного світу та затонулих кораблів. У центрі парадних сходів вбудована колона, обвита величезним дельфіном та рослинами. Сходи, що ведуть на верхні поверхи, виконані з білого мармуру. На стінах можна побачити мисливські трофеї: куріпок у вигляді гірлянд, зайця, оленя та іншу дичину. На сходах між 4 і 5 поверхами встановлений величезний сом – електричний світильник, який досі працює. Специфічно те, що будівлю всередині прикрашають тварини – здобич мисливця, у той час, як ззовні – живі тварини. Іронічно те, що на фасаді та всередині будинку немає жодної химери. Але для киян початку ХХ століття реальні африканські тварини були такими ж дивовижами, як і химери — відповідно й прозвали будинок Городецького.

Зараз Будинок із химерами – Мала резиденція Президента України, де проходять зустрічі з закордонними делегаціями (на час війни призупинені). Також на території знаходиться філія Національного музею – "Шедеври мистецтва України". Гордість музейно-культурного центру – "Острозька Біблія", надрукована Іваном Федоровим та датована 1581 роком. Фантастична будівля із химерами розташована у самому центрі столиці, навпроти Адміністрації Президента, за адресою Банкова,10.

Цікава історія спорудження цієї будівлі. На початку ХХ століття у Києві почали проводити впорядкування занедбаної території у віддаленій частині. Спочатку було осушення Козиного болота, а на його місці був побудований театр. Ділянку землі на кручі, позаду театру, виставили на аукціон за низькою ціною, бо вона була непридатна для будівництва через крутий схил. Але це не засмутило архітектора Владислава Городецького. Одна із версій ідеї будівництва побудована на спорі архітекторів Володимира Леонтовича, Олександра Кобелева та самого Владислава Городецького. Коли Леонтович та Кобелев дізналися, що Городецький придбав ділянку на схилі кручі, то були здивовані таким вчинком і одразу уклали парі: умови були жорсткі, бо протягом 2 років Городецький мав побудувати на непридатній ділянці будинок. Так у 1902 – 1903 роках був зведений Будинок із химерами. Будівництво споруди зайняло один рік, а на його внутрішнє та зовнішнє оформлення пішло 2 роки. У 1904 році відбулося заселення будинку мешканцями. Архітектор із сім'єю зайняв один поверх, решту здавав у оренду.

У 1912 році архітектор заклав будинок, щоб отримати кошти для поїздки до Кенії на сафарі. Викупити його Городецький вже не зміг, тому у 1913 році будівля перейшла у власність працівника французького консульства – Данила Балаховського. У 1916 році Будинок із химерами перекупив купець першої гільдії Самуїл Німець. Після революції споруда була націоналізована. Її віддали під комуналку. У цьому домі до початку Другої світової війни мешкала інтелігенція (інженери, працівники мистецтва тощо), тому будівля не зазнала руйнування. Після війни це вже була лікарня ЦК КПУ. За цей період будинок значно постраждав. Усі стіни неодноразово були пофарбовані олійною фарбою, до них була прикріплена медична апаратура, яка створювала вібрацію, що призвело до тріщин. Для зменшення руйнування споруди землею були заси-

пані нижні поверхи. Але це не допомогло: з фасаду почали падати цементні фігури. Після закриття Маріїнського палацу на ремонт було прийнято рішення резиденцію Президента перенести у Будинок із химерами. Завдяки цьому у 2003 – 2004 роках була здійснена реконструкція будівлі. Після закінчення робіт будинок Городецького став Малою резиденцією Президента.

Караїмська кенаса

(вул. Ярославів Вал, 7)

Одна з найдивовижніших будівель Києва – Караїмська кенаса. Незвична за формою та кольором будівля розташована на вулиці Ярославів Вал, 7. Зараз у ній діє Будинок актора, а споруджувалась вона як молитовний будинок для київських караїмів. Будівля завжди привертала до себе увагу киян та гостей столиці. Будувати молитовний будинок або будинок зборів для караїмів почали далекого 1898 року. Зводили його коштом київських караїмів, для чого було зібрано величезну на той час суму – 200 тисяч рублів. Хоча караїмська громада Києва 1896 року налічувала лише 292 особи. Найбільше грошей на будівництво будівлі пожертвували київські "тютюнові королі" Соломон та Мойсей

Когени, які приїхали до Києва з Євпаторії. Будівельні роботи виконувала фірма Льва Гінзбурга, а стіни кенаси були декоровані кам'яним різьбленням та ліпленням скульптурної майстерні постійного партнера Городецького – італійця Еліо Сая. Відкрили молитовний будинок 1902 року. На урочистому заході були присутні караїмське духовенство, тодішній мер Києва Василь Проценко та архітектор Владислав Городецький. Для урочистої церемонії відкриття молитовного будинку сімейство Когенів приготувало золотий ключ, яким київський генерал-губернатор відчинив парадні двері караїмської кенаси. Внутрішнє оздоблення вражало всіх своєю красою: шикарною ліпниною, яскравими різнокольоровими вітражами, плиткою зі східним орнаментом. Дах кенаси прикрашав мавританський купол зі шпилем. Біля фасаду будівлі був збудований кам'яний паркан з ажурним металевим плетивом зверху та вишуканою хвірткою біля парадних дверей. На жаль, у наші дні вже немає ні паркану, ні хвіртки, ні бані зі шпилем у мавританському стилі.

1922 року будівля караїмської кенаси була націоналізована. 1926 року тут було остаточно зупинено богослужіння, а приміщення віддано під потреби політосвіти – кінотеатр та лекторій, які тут діяли у різні роки. Під час німецької окупації у приміщенні проводили служби католики римського обряду. Після звільнення Києва від фашистської навали приміщення кенаси довго не пустувало. 1945 року тут запрацював Ляльковий театр. Згодом у будівлі знаходився кінотеатр "Зоря". Після цього у кенасі

провели згубний капітальний ремонт. Було знищено напис арабською мовою, який прикрашав портал будівлі. Розібрали паркан та знесли купол у мавританському стилі. Зникли барвисті вітражі у вікнах, їх просто замурували. Зникла оригінальна "сталакти-това" стеля.

З 1981 року в будівлі знаходиться Будинок актора. До кенаси був прибудований флігель. Він тепер служить парадним входом, а також тут знаходиться фойє, гардероб, адміністрація та бічний перехід у старовинну будівлю. Концертна зала Будинку актора розрахована на 200 місць. Як заявляють експерти, тут неймовірна акустика, найкраща з усіх концертних залів Києва. А ось парадні двері кенаси, які відчиняли золотим ключем, стоять замкненими вже 45 років. Усередині приміщення біля них встановлена потужна металева підпірка, яка утримує все склепіння будівлі. В одній з кімнат збереглася яскрава стеля, виконана у східному стилі, і вітраж. Стеля уособлює зв'язок людей із космосом. У цьому місці благословляли новонароджених караїмів та відспівували померлих. На жаль, кенаса поступово руйнується і всередині, і ззовні. Навколо будівлі розставлені спеціальні сітки для уловлювання шматків бетону, що падають. Старовинна споруда потребує термінового ремонту. Він уже кілька разів був запланований, але з різних причин відкладається.

Костел святого Миколая (вул. Велика Васильківська, 75)

Розквіт духовного життя Києва у кінці XIX столітті створив поштовх до появи ще одного архітектурного шедеву славетного Владислава Городецького. Ним став римо-католицький Костел святого Миколая, що й нині висо-чіє у центрі Києва посеред типової радянської забудови та сучасних будинків зі скла та бетону і залишається однією з найоригінальніших споруд XX століття.

Дозвіл на будівництво нового храму було отримано у 1897 році. На конкурсі отримав перемогу проєкт 24-річного студента-інженера Станіслава Воловського. Але через брак у Воловського досвіду зведення костелу доручили авторитетному архітектору вже на тоді Владиславу Городецькому, який додав ще більше декоративних форм до проєкту.

На будівництво костелу святого Миколая представники римо-католицької громади міста виділили близько півмільйона рублів. Урочисте закладення першого каменю відбулося 21 серпня 1899 року, але будівництво розтяглося на довгих десять років. 19 грудня 1909 року майже добудований храм отримав освячення, яке провів єпископ Антоній Карас в присутності тисяч свідків.

З висоти пташиного польоту костел святого Миколая має форму видовженого григоріанського хреста, який є символом спокутної смерті Христа. Це перший символізм, який був закладений Городецьким в композицію собору. В оздобленні костелу присутні природні мотиви, зокрема, на порталах та вежах. Всі скульптури за ескізами Городецького виготовив відомий міланський скульптор та друг Городецького Еліо Саля з мало поширеного на той час матеріалу – цементу. Цемент та бетон були новими матеріалами на початку XX століття, а позаяк архітектор був співвласником цементного заводу, то при декоруванні костелу він поєднав творчість з маркетингом: застосувавши бетон в обробці фасаду, архітектор показав його можливості та переваги, а прекрасний храм став рекламною акцією ще не поширеному на тоді матеріалу.

На верхівці фасаду храму стоїть Архистратиг Михаїл, якого виконав чеський скульптор Владислав Бенеш. Скульптурна композиція демонструє велику перемогу добра над злом, де ватажок небесної раті з силами Сатани переможно підняв вгору меч, яким щойно знищив крилатого дракона, мерзенний хвіст якого безсило звисає з колони та справляє доволі моторошне враження. Центральна частина горельєфа – сцена розп'яття Христа, біля ніг якого сидить плачуча Божа Матір, Марія Магдалина, Іоанн. Праворуч від них стоїть посудина з миром для обмивання ніг, а ліворуч знаряддя пристрасті: щит, спис, гак. Головні вхідні двері костелу святого Миколая – це окремий витвір мистецтва, який зберігся з часів їх першого встановлення. Окремої уваги заслуговує дверна ручка у вигляді григоріанського хреста з рослинними елементами.

На жаль, минула розкіш, що захоплювала усіх своєю красою і величчю, була майже вщент знищена пожежею часів Другої Світової війни, численними пограбуваннями за радянської влади та постраждала під час переобладнання костелу під архів у 50-ті роки XX ст. Нині над вхідною аркою костелу святого Миколая скромний інтер'єр у готичному стилі гармонійно доповнюється елементом бароко – скульптурою ангела-благовісника з сурмою. Популярне місце в костелі святого Миколая – ікона, біля якої молився Папа Римський Іоанн Павло II. Цікаво ще й те, що собор має назву святого Миколая, а зверху розташований Архистратиг Михаїл – покровитель Києва.

Після довготривалої реставрації, що завершилась у 1980 році, будівля отримала нове життя у вигляді Будинку органної та камерної музики. Починаючи з 1992 року, у храмі Святого Миколая проводились концерти органної і камерної музики, а також служби для релігійної громади римо-католицької церкви в Україні. Спеціально для концертного залу майстри чеської фірми "Rieger-Kloss" сконструювали один з найбільш витривалих інструментів – великий концертний орган, який було встановлено на місці вітваря. Понад 40 років лунав голос древнього музичного інструменту, який складався з 3945 труб різних діаметрів та довжини, виготовлених з металу і дорогих порід дерева. На жаль, восени 2021 року орган був знищений полум'ям від пожежі, що виникла у наслідок короткого замикання.

1 червня 2022 року Костел святого Миколая було передано релігійній громаді Римо-Католицької Церкви. З цього приводу відбулося урочисте богослужіння, у якому взяли участь представники Ватикану, Всеукраїнської Ради Церков і Релігійних Організацій, а також ієрархи ПЦУ, УГКЦ та інші.

Національний художній музей України (вул. Михайла Грушевського, 6)

Цю величну споруду в неокласичному стилі з самого початку будували як перший в Києві загальнодоступний музей. У 1896 році в комісію надійшли 13 проєктів із варіантами майбутнього музею, кожен зі своїм девізом. Серед них виграв проєкт "К сроку" московського архітектора Петра Бойцова, але детальну розробку планів зведення музею робив саме Владислав Городецький. Він доопрацьовував проєкт та безпосередньо керував роботами. Скульптурним оформленням головного фасаду знову займався давній знайомий Городецького Еліо Саля.

На будівництво було витрачено 249 тис. карбованців, з яких лише 100 тис. дав уряд, ще 100 тис. – родина меценатів Терещенків. Великі заслуги в розвитку закладу належали Богдану та Варварі Ханенкам, Терещенкам, Вікентію Хвойці, Миколі Біляшівському, Данилу Щербаківському, Федору Ернсту та іншим. Особливо значний внесок в колекцію музею зробив Богдан Ханенко, який подарував свою археологічну колекцію з 3145 предметів, оцінювану в 70 тис. крб. (більше половини вартості всіх експонатів музею на час його відкриття).

Роботу з організації й спорудження музею здійснило створене 1897 року на основі Товариства заохочення мистецтв Київське товариство старожитностей і мистецтв, яке мало на меті "збирання пам'яток в інтересах науки, а також для розвитку естетичного смаку і художньої освіти".

13 серпня 1899 р. у п'яти залах 1-го поверху музею відкрили археологічну виставку історичних знахідок Вікентія Хвойки з нагоди XI Всеросійського археологічного з'їзду, що відбувався в Києві. Цей день заведено вважати датою заснування музею. Офіційне відкриття та освячення закладу, який здобув назву Київський художньо-промисловий та науковий музей імені государя імператора Миколи Олександровича, відбулося 30 грудня 1904 року. Одночасно вживались і неофіційні назви: Музей старожитностей і мистецтв та Київський міський музей. Фактично він став першим загальнодоступним музеєм міста Києва. 1 січня 1918 року музей підпорядкували Секретаріату освіти УНР (згодом Наркомату освіти УРСР, потім Головному управлінню в справах мистецтва і національної культури). 27 липня 1918 установу перейменували

на Національний музей України. 23 червня 1919 року декретом уряду УРСР музей оголосили державною установою з назвою "Перший державний музей". До фондів музею перейшло багато націоналізованих приватних колекцій, зібрань громадських, навчальних музеїв.

Натепер музей має назву – Національний художній музей України. У 1967-1972 роках музей добудували, завдяки чому експозиційні площі збільшилися майже вдвічі. Але на цьому збільшенні необхідних для музею площ припинилося на десятиліття, що не надає можливостей експонувати зразки новітніх етапів українського мистецтва. Загальна площа музею досягає лише 8 000 м², хоча музей потребує не менше 35-40 000. Фонди Національного художнього музею України на сьогодні налічують близько 40 000 експонатів, серед яких – шедеври українського та закордонного живопису, скульптури та графіки від часів Київської Русі до сьогодення.

У музеї є одна з найкращих в Україні збірка іконопису, давньої поліхромної скульптури, козацьких портретів XVIII століття, колекція народних картин "Козак Мамай". Також представлені класичні твори живопису XIX століття, український авангард та мистецтво тоталітарної доби – соціалістичний реалізм і андеграунд, новітні течії живопису межі XX-XXI століть, зібрання графіки від стародруків до сучасності.

З плином часу будівля музею почала критично потребувати оновлення – і зовні, і всередині. Декілька років тому розпочалась реставрація будівлі, проте на час війни музей був зачинений, а експонати спакзовані та переміщені у безпечні місця.

Готель "Континенталь"

(вул. Городецького, 3)

Сьогодні в Києві є до півдесятка гранд-готелів, проте ще на початку XIX сторіччя готельна індустрія була геть не розвиненою. Найперші гостинні двори створювалися при храмах і були призначені для паломників. І лише наприкінці XIX століття почався готельний бум. Найкращим готелем Києва, який тодішні путівники радили знаменитостям та багатим діловим людям, був "Континенталь", облаштований за останнім на той час словом техніки.

"Континенталь" займав повністю чотириповерховий будинок на вулиці Миколаївській, 5 (зараз – Городецького). Колись на цьому місці була садиба професора медицини Федора Мерінга. Готель "Континенталь" Городецький створив разом із архітекторами Георгієм Шлейфером і Едуардом Брадтманом у 1887 році. Чотириповерхова будівля готелю була оформлена у стилі ренесансу, мала надзвичайно вишуканий та пишний декор. Особливо вражало своєю неабиякою розкішшю внутрішнє оздоблення готелю. Загальна вартість будівництва становила майже мільйон рублів,

а вартість доби проживання коштувала 15 рублів, що становило половину місячного заробітку простого робітника. Таким чином готель вважався найдорожчим у Києві – і не дарма! Всередині будівлі було сто номерів, великий ресторанний зал, зимовий сад, розкішні кабінети, більйардні, два електричні ліфти – пасажирський і багажний, комори для зберігання багажу та дорогоцінних речей, ванні кімнати та літній сад із фонтаном, що світиться.

У підвалі готелю на той час працювало знамените арткафе "ХЛАМ" (абревіатура слів Художники – Літератори – Артисти – Музиканти). На квадратній вивісці-емблемі "ХЛАМу" був зображений чоловік, що летить, в ультрамариновому і рожево-срібному просторі. Поети декламували тут свої та чужі вірші, за що отримували безкоштовну вечерю, яка складалася з каші, шматка хліба та чаю.

На жаль, зараз побачити усю цю красу можна лише на декількох старовинних світлинах. Через велику пожежу на Хрещатику 1941 року від будівлі залишилися лише стіни. Нині на місці розкішного готелю – оперна студія Національної музичної академії.

Прибутковий будинок Кімаєра (вул. Городецького, 13)

Комплекс будівель був збудований на ділянці, придбаній у так званій садибі Мерінга, біля Хрещатика, незадовго до цього розпланованій під забудову. Садибу Владислав Городецький забудовував разом із техніком Мартином Клугом на замовлення австрійського підприємця Йосифа Кімаєра для торгового дому меблевої фірми.

Серед корпусів на вулиці Миколаївській (тепер Городецького), 13 були дохідний будинок з фірмовим магазином, фабрика, склади. Фабрика була обладнана за останнім словом техніки: електричний привід, доцільне розташування технологічних вузлів, спеціальна парова сушильня для деревини. У виробках Кімаєра застосовували місцеві породи дуба, кавказький горіх, імпортовану цінну деревину. На фабриці виготовлялися крісла для київської опери та театру Соловцова (теперішня назва – театр імені Франка), гарнітури для готелю "Континенталь" та готелю Гладинюка (тепер – будівля інформагентства "Укрінформ"). Також меблі розвозили у найкращі оселі по всій Російській імперії. Над фронтоном будівлі зберігся напис – "1884". Це не дата побудови будинку, а рік заснування меблевої фабрики, сам же будинок побудований у 1885 році. До слова, після меблевої тут розміщувалась взуттєва фабрика.

У 1941 році масштабна пожежа на Хрещатику сильно пошкодила фасад будинку Кімаєра і повністю знищила інтер'єри. Зараз будинок по вулиці Архітектора Городе-

цького, 13 використовується як головна будівля Міністерства юстиції України. Також у 1970 році тут був облаштований вхід до станції метро "Хрещатик".

Сільськогосподарський кооператив "Робітник" (вул. Городецького, 11А)

Впритул до будинку Кімаєра розташоване ще одне творіння Городецького. У 1895-1897 роках він спорудив перші два з половиною поверхи для контори та складу сільськогосподарського кооперативу "Робітник". У 1991 році була проведена друга частина робіт, коли під керівництвом архітектора Едуарда Братмана будівля стала вищою на кілька поверхів.

Через деякий час після спорудження будинку в ньому розмістився літературно-артистичний клуб, а пізніше – профспілка митців. Тут свого часу мешкав український актор Мар'ян Крушельницький, який грав на сцені розташованого неподалік театру імені Івана Франка. Зараз на першому поверсі будівлі працюють магазини та офісні приміщення.

Прибутковий будинок Бендерського (вул. Велика Васильківська, 25)

У 1897 році Городецький створив проєкт грандіозного будинку для Льва Бендерського – купця першої гільдії, виноторговця і старости Купецької синагоги (вона розташовувалась на місці колишнього кінотеатру "Кінопанорама"). П'ятиповерховий прибутковий будинок було зведено протягом двох років. Споруда була пишно декорована у ренесансно-бароковому стилі.

Приміщення тут орендувало, зокрема, Київське шахове товариство, а у 1919 році тут розташовувалась редакція журналу "Українська кооперація". На першому поверсі було чимало магазинів.

За радянських часів будинок став поступово руйнуватися. У 1930-ті тут зробили ремонт, під час якого прибрали всі декоративні елементи, також змінилося і внутрішнє планування. Найбільше будинок постраждав під час підриву середмістя у 1941 році. 1948 року споруду відновили без первісного оздоблення. Сьогодні, як і сто років тому,

на першому поверсі знаходяться елітні магазини, а верхні поверхи займають офіси та житлові приміщення.

Інформ-досьє "Владислав Городецький – архітектор з химерами"

Цього року виповнюється 160 років від дня народження видатного українського зодчого, архітектора-новатора Владислава Городецького. Безсумнівно, Городецький – київський архітектор. Завдяки йому наша столиця збагатилась спорудами, які й донині її прикрашають. Костел Святого Миколая і Караїмська кенаса, музей в античному стилі й прибуткові будинки в стилі модерн, корпуси промислових підприємств та мавзолеї, споруджені Городецьким, свідчать про фахову майстерність зодчого. А його Будинок з химерами дивує і захоплює всіх, хто його бачить.

Ще за життя ім'я архітектора Владислава Городецького було овіяне легендами, а його дивовижні витвори стали не лише відомими, але й улюбленими. Інтерес до його архітектурної спадщини з плином часу не згасає, бо в ній закладено те, що можна з повним правом віднести до мистецтва найвищого ґатунку. Ніхто в Україні не зміг повторити архітектурні фантазії Городецького. Будинки, храми, залізничні вокзали та фабрики, які він збудував, зараз вважаються найбільш вражаючими архітектурними пам'ятками. В історію архітектури Владислав Городецький увійшов як будівничий модерну. А модерн не знає вузької спеціалізації художника. Уникаючи всього, що звичайне і буденне, створюючи неповторні витвори мистецтва, Городецький у кожному зі своїх шедеврів в унікальний спосіб поєднував і суміщав різні стилі.

Але не тільки своїми архітектурними творами цікавий Городецький – історія і стиль його життя нагадують пригодницький роман. Елегантний, ексцентричний пан, пристрасний мисливець, спортсмен, романтик у творчості та водночас підприємець і меценат. А ще – дизайнер сценічних костюмів і взуття, ювелірних прикрас, майстер гравюр і ширм для дам, автор чудових акварельних пейзажів, які купували навіть солідні колекціонери. Архітектор захоплювався новітніми технологіями свого часу: один із перших київських телефонів і автомобілів належали Городецькому, він піднімався у небо на одному з перших літаків і був добре знайомий з іншим відомим киянином – авіаконструктором Ігорем Сікорським.

Багатогранний і невгамовний Владислав Городецький досягав досконалості в усьому, за що тільки брався. Справжній франт, чепурун і великий любитель епатажу, він обожнював приголомшувати оточуючих, тому навколо його імені існує багато легенд і домислів. Зараз ми навряд чи зможемо на 100 відсотків відрізнити правдиву історію від домислу, тож давайте просто послухаємо їх.

Історія перша: Городецький чи не першим у Києві купив автомобіль. Та ще який! Неймовірно модне ландо з відкидним верхом, яке сяяло лаком, сріблом і червоним деревом. Коли Владислав Городецький – високий, стрункий, з пікантно закрученими вгору вусами – одягав шоферські окуляри, довгий шарф, шкіряне пальто і шнуровані черевики з високими халявами, на голову – кепі, а на плече садив улюблену ручну макаку і в такому вигляді виїжджав на Хрещатик, навколо відразу збиралася юрба...

Історія друга: Не менше людей хотіли стати свідками того, як Городецький підніметься з першими авіаторами в небо. На очах здивованих киян він неодноразово здійснював польоти на аеропланах, а ще – постійно стежив за роботами відомого авіатора Ігоря Сікорського, з яким приятелював. Його ж так і тягнуло пробувати щось нове...

Історія третя: Навесні 1901 року за столиком одного з ресторанів зустрілися троє знаменитих київських архітекторів – Владислав Городецький, Олександр Кобелєв і Володимир Леонтович. Городецький поділився новиною, мовляв, недавно придбав ділянку землі на крутому схилі по вул. Банковій, 10. "Навіщо? – здивувався Кобелєв. – Адже там і будувати неможливо". "Як це неможливо?" – спалахнув Городецький і розповів про свій задум спорудити на ділянці великий житловий будинок. У результаті Городецький і Кобелєв побилися об заклад. Свідком взяли Леонтовича. Рівно через два роки у визначені за умовами парі день і годину Городецький показував украй здивованим колегам свій шедевр, згодом названий "Будинок з химерами".

Історія четверта: Переказують, що ще у підлітковому віці Городецький уперше закохався. Його обраницею стала юна циганка Рада. Та місцева ворожка нібито кинула на картах та звернулася до хлопчини: "Ти побуваєш у тих краях, куди не дістався навіть автор книги, яку ти нині читаєш (хлопець тримав у руках томик Жуля Верна). І пам'ятай: всі будиночки із твоїх паперів стануть реальністю. І не закохуйся ти, юначе, у нашу Раду. Суджена тобі інша дівчина, як дві краплини води на нашу схожа. Для своєї дружини все зробиш власними руками – і будинок, і сукню, й взуття, й прикраси". Слова літньої ворожки несподівано і легко справдилися у Києві, куди він прибув після навчання. Зустрів Влад дівчину – Корнелію Йосипівну Марр, дочку відомого у Києві підприємця, купця 1-ї гільдії Йосифа Івановича Марра, яка була як дві краплі води схожа на Раду. І все для неї дійсно робив власними руками – і будинок, і сукні, і взуття, й прикраси, і навіть капелюшки.

Історія п'ята: Мабуть, найстаріший і найбільш безглуздий міф стосовно Городецького – той, що його дочка нібито загинула у хвилях Середземного моря, і в пам'ять про таку трагедію архітектор і створив свій "Будинок з химерами". Насправді донька архітектора Олена пережила батька на кілька десятиріч, переїхала з родиною до Польщі, а згодом – до Швейцарії.

Історія шоста: Існував також міф про сухоти його дружини, Корнелії Жозефіни. Начебто жінка померла від невиліковної в ті часи хвороби, хоча насправді вона прожила цікаве і багато в чому ще невідоме дослідникам життя. Доля розвела Жозефіну і Владислава: колишня дружина мешкала у Швейцарії, а згодом – у США. І її одісея – тема цілого роману.

Історія сьома: Багато людей думали, що Будинок з химерами Городецький створив під враженням від подорожі Африкою. Насправді споруда була створена до відомого сафарі. Він мріяв про ту подорож і, начебто передбачаючи враження від неї, розмістив на фасаді будинку голови слонів, носорогів, антилоп. Досі існує омана щодо

матеріалу, з якого будував Городецький: бетон чомусь сприймають новацією, хоча його винайшли тисячі років тому – ще за часів Шумеру. В Давньому Римі бетон був звичайним будівельним матеріалом. Такі відомі споруди, як римські Колізей, Пантеон чи знамениті дороги *Imperium Romanum*, створені саме з бетону. Скажімо, сорокаметровий бетонний купол знаменитого Пантеону стоїть вже 2000 років. А от залізобетон – винахід XIX століття, яким і користався Городецький, його колеги, зокрема й скульптори Еліо і Юдженіо Саля, які й створили оздобу "Будинку з химерами" за ескізами самого Городецького, а також інженер Антон Емільович Страус, набивні палі якого і досі тримають унікальну споруду на київському крутосхилі.

Історія восьма: Ще один спростований міф щодо творчості Городецького – про відомий киянам "Будинок з котями" на вулиці Гоголівській. Його авторство приписували Городецькому через деяку незвичність фасаду – із зображенням котів, сов і навіть із чортиком на самому вершечку прибуткового будинку. Але зараз доведено, що автором споруди є архітектор Адріан Безсмертний, один з плеяди чудових київських будівничих.

Історія дев'ята: Про те, чому Городецький похований в Ірані. Архітектор створив абсолютно модерний вокзальний комплекс у Тегерані, побудував готель та новий палац шаха. Та, на думку автора роману "Місто з химерами" письменника Олеся Ільченка, Городецький мріяв, але не встиг створити велику мечеть в столиці Персії. Адже він був автором і православної церкви (у Черкасах), і римо-католицького храму (київський Миколаївський костел), і юдейського (кенаса караїмів у Києві). Для повного "чотирикутника" сакральних споруд залишалося б створити мусульманський храм, але – не судилося...

Саме таким – епатажним, екстремальним і дивакуватим – мабуть, і запам'ятався сучасникам Владислав Городецький. Адже інтелектуал, оригінальна особистість, а саме таким був Владислав Городецький, завжди дратує посполите оточення своєю вищістю над натовпом. Звісно, нічого цього, може, і не було! Але, за уявленнями київського міщанства, мусило бути. В усі ці вигадки свято вірять і зараз, бо то, врешті, і є міський фольклор.

До того ж, крім досконалого знання історії мистецтва та архітектурних стилів, Городецькому додавали слави й пристрасне захоплення стрілецьким спортом і полюванням. Не задовольняючись цілком доступними мисливськими вилазками на Київщині, він здійснив у 1895-1910 роках низку далеких подорожей – до азербайджанської Ленкорані, Закаспійського краю, Туркестану, Афганістану, Алтаю, Семиріччя і Західного Сибіру, а взимку 1911-1912 роках – знамените, доступне небагатьом, сафарі в Африці. Варто зазначити, що незадовго перед тим широкого розголосу здобули аналогічні подорожі таких відомих осіб, як-от президент США Теодор Рузвельт та волинський магнат граф Юзеф Потоцький. Отож наш київський архітектор став в один ряд з такими уславленими мисливцями.

Арт-зустріч "Зодчий та його кам'яні літописи"

Обладнання: мультимедійна установка. Починається захід з презентації роману Олесь Ільченка "Місто з химерами". На екрані зображення Будинку з химерами.

Перша ведуча: (тримає у руках примірник книги): "У ті часи, коли за містом жив дракон...", – з цих слів починається багато європейських казок і легенд. До слова, екскурсії по старовинних центрах багатьох міст Європи також часто починаються з оглядин місць, де "у стародавні часи жив дракон". В свою чергу, в архітектурі, особливо готичної доби, можна побачити "портрети" симпатичних дракончиків або страшних зміїв. Варто відзначити, що символ дракона супроводжував мешканців таких міст, як Краків, Кошице, Париж, Любляна... У цьому ряду стоїть також і Київ.

Друга ведуча: До речі, у багатьох українських казках, як і в лицарському європейському романі, обов'язковим елементом виступає дракон (змій), якого перемагає сміливець – чи то лицар, чи богатир Кожум'яка, чи мужній Котигорошко. А наш Київ досі живе подвійним життям: з одного боку, це слов'янський Єрусалим, з іншого – Змієве місто. З одного боку, Київ відвідують прочани, з іншого – у світову літературну класику українська столиця увійшла як "місто найвродливіших і найспритніших відьом". Варто лише прочитати твори, які присвятили Києву Микола Гоголь, поляк Юліуш Словацький та інші письменники. Тож не дивно, що і наш сучасник, письменник Олесь Ільченко, містичності Києва присвятив свій роман "Місто з химерами", в якому розповідається, серед іншого, про таємничого змія: "Змієві вали, знахідки зображень змія, урочище Кожум'яки – вони вказують, як і в будь-якому європейському місті, на присутність у давньому Києві якогось дракона, змія, – зазначає пан Ільченко. – Багато міст у Європі пов'язані з цим дивним створінням. Чи справді вони водились? Чи якісь колосальні кістяки динозаврів знаходили люди – і це було неспростовним доказом, що поруч досі існує така істота?"

Перша ведуча: На жаль, сучасна наука досі не відповіла на це запитання. Натомість, присутність змія десь у надрах київських земель відчув знаменитий київський архітектор початку ХХ століття, поляк за походженням Владислав Городецький. У своїх спогадах про київський період життя архітектор згадував міські легенди про Змія. Ця величезна істота лякала городян у часи ранньої Київської Русі, а потім, витіснена славним Кожум'якою, сховалася під землею. Власне, подібне відбулось і у старій столиці Королівства Польського – Кракові, проводить паралель Городецький. Інтерес до міфічного змія (дракона) спричинив появу знаменитих химер на одному з шедеврів Владислава Городецького – прославленому Будинку з химерами, пояснює Олесь Ільченко. І перераховує "химерні", містичні споруди митця.

Друга ведуча: "Коли ти народжуєшся у Києві, виростаєш тут – бачиш Городецького усе життя; я маю на увазі його створіння – Будинок з химерами, перш за все, який не залишає байдужим – це київський Гауді, бренд. Також професійно зроблена кенаса, чи міський музей (тепер – Національний художній музей), не кажучи вже про

таку блискучу стилізацію, як костел Святого Миколая. Тобто, Городецький присутній весь час", – наголошує Олесь Ільченко. Владислав Городецький, опинившись в еміграції – спершу у Польщі, а наприкінці життя в Ірані – створював і там чудові архітектурні споруди. І, як каже пан Ільченко, в кожному з них "зашифрував" позначки київського змія. Фактично, місто з химерами, образ київського змія супроводжували архітектора усе життя, – стверджує письменник.

Перша ведуча: Та на початку все ж пропоную вам здійснити подорож у минуле. Все почнімо із підмурівку, з підвалин. *(На екрані герб родини Городецьких)*. Лешек Владислав Городецький народився 23 травня 1863 р. в селі Шолудьки Брацлавського повіту Подільської губернії (тепер – Немирівський район Вінницької області). Сталася подія в родині збіднілого польського шляхтича Владислава Городецького-старшого, котрий походив із давнього роду Городецьких, що належали до католицької шляхти гербу Корніц. Зокрема за давнини прадід, Антоній Городецький мав славу дідича (dziedzic; спадкоємець; поміщик) із королівськими привілеями, а від 1782 р. володів землями у Петрашівці та Дубиновому на Поділлі. Замолоду Владислав Городецький-старший служив у війську, отримав бронзову медаль на Андріївській стрічці, але через хворобу вийшов у відставку та повернувся в батьківський маєток Жабокричі Подільської губернії. Незабаром шляхтич пошлюбив доньку поміщика із сусіднього села Шолудьки Леопольдіну Глюзинську. Отак і пішов унтер-офіцер у прийоми, там народився їхній первісток, котрого, як і батька, назвали Владиславом. Невдовзі молода родина перебралася в Жабокричі – на малу батьківщину глави сім'ї. Нащадку славетного дідича шикувати не доводилось, але й не бідували вони ніколи: чотиримісне ландо на м'яких ресорах із дверцями та відкидним шкіряним верхом, власний фурман, четвірка баских коней сивкової масті, справжня стайня, для прогулянок верхи особистий кінь у сина, фортепіано віденської фабрики Зейтнера, дивний навіть для заможніших шляхтичів більярд...

Друга ведуча: Коли у 1873 р. за шалені борги батькові довелося продати маєток, це стало синові наукою на все життя. За якийсь місяць із розкошів вони шубовснули у злидні. Ледь-но родина, яка звикла до комфорту, повернулася в Шолудьки, у скромну садибу материних батьків, у нащадка зміцніла мотивація: за будь-яку ціну знайти своє місце в житті! І було б гарно, якби воно виявилось місцем під сонцем... Уже тоді, на власній долі майбутній будівничий зрозумів, чому і який слід мати дах над головою. Незбагненно, але, здається, сама доля допомагала йому обрати фах. До 16 років юнак здобував освіту приватним чином, та в 1879 р. вирушив до Одеси, де став учнем реального училища (середнього навчального закладу технічного профілю) при Євангелічній кірсі Святого Павла. Туди, у навчальний заклад на вулиці Лютеранській, 69 (нині – вул. Новосельського), приймали хлопців та дівчат, незважаючи на національність та віросповідання, але котрі готувалися до комерційної і ремісничої діяльності.

Перша ведуча: Ось що дивує: в Одеському реальному училищі Св. Павла Владислав Городецький навчався, як типовий гуманітарій. Реаліста не захоплювали точні

науки, бо цікавився він усім, дотичним до малювання та креслення. Це видно з атеста-
та, виданого у червні 1884 року: алгебра – "4", механіка – "3", фізика – "4", геометрія –
"4". Зате з предметів, які вимагали хисту маляра та посидючості кресляра, значиться
вищий бал – "5". За два роки педрада реального училища нагородила випускника пох-
вальною грамотою за успіхи з малювання. Наступні п'ять років Владислав Городець-
кий навчався в Імператорській Академії мистецтв у Санкт-Петербурзі, яку зі званням
класного художника III ступеня і правом на чин XIV класу закінчив у 1890 році. Випу-
скний документ, підписаний Великим князем Володимиром, давав право "зводити бу-
дівлі".

Друга ведуча: Але виникає слушне питання, куди без протекції та зв'язків сту-
кати юному таланту? Поживши у скромному батьківському маєтку в Жабокричах, мо-
лодий будівничий цілодобово міркував про подальшу кар'єру. До пихатого Санкт-
Петербурга вирішив він не подаватися, а попрямував на Київ. Дипломований архітек-
тор потрапив у вир містобудівних подій, оскільки Київ останньої декади XIX ст. пере-
живав справжній будівельний бум. Упродовж наступних тридцяти років (1891-1920)
творчий шлях Владислава Городецького був пов'язаний саме з українською столицею,
де зреалізувалися кращі його проєкти. Зустрів Влад тут і своє кохання. Ще 1889 року
бідний польський шляхтич зустрів і пошлюбив Корнелію Йосипівну Марр, дочку ві-
домого у Києві підприємця, купця 1-ї гільдії Йосифа Івановича Марра. Партія вияви-
лася вигідною обом сторонам. Наречений отримав солідний посаг, бо Марри володіли
кількома київськими підприємствами. З іншого боку, віддаючи дочку за шляхтича,
Йосиф Іванович Марр здійснив мрію кожної збагатілої купецької родини – Корнелія
підвищила власний соціальний статус і стала дворянкою. Молоде подружжя викохало
та виховало двох дітей – дочку Хелену, котра із часом вийшла заміж за київського
правника Володимира Олександровича Яценка, та сина Олександра.

Перша ведуча: Була ще одна економічна вигода, дорожка для справжнього ми-
ття за будь-які матеріальні скарби. Будучи купцем першої гільдії, Йосиф Марр мав
право здійснювати, навіть, експортно-імпорتنі операції, що ураз дозволило Городець-
кому здобути прямі, а часто-густо неформальні контакти із вищою лігою київських
підприємців. Починав містобудівник із малого. Так, далеко не з чистого мистецтва до-
велось починати. Йшлося про вельми важливий для Києва комунікаційний проєкт –
спорудження першої черги центральної системи міської... каналізації.

Друга ведуча: Велич таланту визначають вуста партнерів. Почавши із малого,
Владислав Городецький зажив слави безвідмовного професіонала, котрий будь-який
проєкт реалізовує під замовника, робить якісно, а здає – вчасно. Тому за рік, у 1895-
му, архітектору запропонували місце у складі Домобудівельного товариства, що воло-
діло монополією на забудову найбільш ласого в Києві об'єкта – колишнього маєтку
професора медицини Київського університету Федора Мерінга, що дістав назву Київ-
ський Париж і займав територію від Хрещатика до Банкової. Взагалі, то була профе-
сійна риса молодого архітектора: не мало значення, що споруджувати – величезну са-

дибу професора Мерінга, прибутковий будинок купця 1-ї гільдії Льва Бендерського (*Зображення на екрані: Прибутковий будинок купця Л. А. Бендерського*), торговий дім меблевої фірми підприємця Йосифа Кімаєра (*Зображення на екрані: Торговельний дім меблевої фірми Йосифа Кімаєра*) чи звичайний дворовий нужник покращеного типу.

Перша ведуча: Дуже важливою для професійного і ділового іміджу архітектора Городецького стала участь у сільськогосподарській та промисловій виставці, яка у липні-жовтні 1897 року відбулась у Києві та стала грандіозною подією. Майбутні експоненти спеціально замовляли павільйони, де хотіли якнайліпше представити рекламувану продукцію. Кілька замовлень одержав і Владислав Городецький: від польського землевласника з роду Потоцьких гербу Пилява, цукрозаводчика, віце-президента Сільськогосподарського товариства у Києві, графа Юзефа Миколая Потоцького, від графа Костянтина Юзефа Потоцького, а також від Гірничого відділу. Виставку на схилах Черепанової гори відвідало понад мільйон осіб. Павільйони, споруджені Городецьким, справили величезне враження. Особливо захоплював публіку павільйон графа К. Потоцького, зведений у вигляді палацу з пишним декором. Зовсім в іншому стилі був збудований павільйон графа Юзефа Потоцького – будівля нагадувала мініатюрний мисливський замок. А павільйон Гірничого відділу постав у подібні підземелля, що імітувало... справжню шахту.

Друга ведуча: Є споруди, які вшановують славою, є будинки, які обростають плітками. Але є такі кам'яниці, що проливаються золотим дощем і дарують статки і статус. Саме таким проєктом стала забудова величезної садиби професора медицини Київського університету Федора Мерінга. Про рентабельність проєктів опосередковано свідчить такий факт. Спроектований Георгієм Шлейфером і Владиславом Городецьким у межах забудови садиби Мерінга чотириповерховий готель "Континенталь" (нині – Концертний зал Національної музичної академії України) став у Києві найдорощим і фешенебельним проєктом (*Зображення на екрані*). На будівництві готелю "Континенталь" Владислав Городецький заробив таку купу грошей, що це дозволило ввійти акціонером, а згодом – стати співдиректором київського цементного заводу "Vor" ("Фор", "Вперед"), що став до дії у 1900 році на Куренівці. У готелі згодом зупинялося, до речі, чимало знаменитостей.

Перша ведуча: Будучи не тільки шановним, а й по-справжньому заможним архітектором, саме Владислав Городецький одним із перших киян завів автомобіль. На власному авті моделі ландоле із відкритим верхом у небаченому шкіряному шоферському строї сміливець розсікав дорогами Києва. У Неаполі під парами його постійно чекала особиста яхта, а в Київському міському театрі в архітектора була зарезервована власна ложа. Так, він умів жити з розмахом і давав це робити іншим.

Друга ведуча: Повірте, ніколи Городецький не був одновимірним заробітчанином, котрий окрім власного зиску нічого в житті не бачить. Таланти марять проєктами, великі таланти при цьому ще й солідно заробляють. Коли виникли проблеми зі спорудженням Київського міського музею Товариства старовини і мистецтв, саме Владис-

лав Городецький виявився тим будівничим, хто, не вагаючись, зумів на базі лише конкурсного ескізу архітектора-еклектика П. С. Бойцова розробити артистичний проєкт музею, датований лютим 1898 року. Будинок музею розмістився на схилі Олександрівської вулиці (тепер – Михайла Грушевського, 6). *(Зображення на екрані: Київський міський музей Товариства старовини і мистецтв. Нині – Національний художній музей України).*

Перша ведуча: Самобутній талант і потужні зв'язки тестя, купця 1-ї гільдії Йосифа Марра, привернули до Владислава Городецького увагу купця 2-ї гільдії Соломона Ароновича Когена, "тютюнового короля" України, а заразом голови київських караїмів – представників іудейської релігійної громади. Ще 1874 року Соломон Коген придбав чималу садибу в середмісті Києва, яка займала половину кварталу між Хрещатиком і Ново-Єлизаветинською вулицею. Коли тютюновий бізнес пішов вгору, для двохтисячної караїмської громади міста Соломон Аронович придбав за 35 тис. рублів невелику земельну ділянку на вулиці Підвальній (нині – Ярославів Вал, 7), одну половину якої виділив під кенасу (караїмський молитовний дім), пожертвувавши на будівництво 80 тис. рублів, а другу половину відвів під прибутковий будинок – для потреб караїмської громади. До справи залучили 37-річного будівничого Владислава Городецького. Караїмська кенаса, зведена в екзотичному мавританському стилі й урочисто освячена 1902 року, і досі залишається одним із найкрасивіших будинків міста. *(Зображення на екрані: Караїмська кенаса).*

Друга ведуча: Як відомо, храми аби кому зводити не доручають. А тут Владиславу Городецькому запропонували аж два масштабні проєкти. Протягом десяти років тривало будівництво римо-католицького костелу Святого Миколая (у народі – Миколаївський костел). Складними тут були ґрунти, сама конструкція споруди, шпилі, що мали здійнятися на 62 метри. Городецький переробив ескізний проєкт студента п'ятого курсу Інституту цивільних інженерів С. Воловського, визнаний у конкурсі з тридцяти робіт найкращим, залишивши принципову схему й план, але значно збагативши зовнішній вигляд храму в неоготичному стилі. *(Зображення на екрані: Миколаївський костел).* Будівництво Миколаївського костелу тривало від 8 серпня 1898 року до 6 грудня 1909-го і здійснювалося виключно коштом парафіян. Цікаво, що саме на цьому об'єкті Будівельною фірмою купця 1-ї гільдії Льва Борисовича Гінзбурга вперше застосовувалися набивні бетонні палі системи гірничого інженера та винахідника Антона Емільовича Страуса. Згодом обидва професіонали стали постійними співавторами чудернацьких проєктів Владислава Городецького.

Перша ведуча: Утім, давайте нарешті поговоримо про "Будинок з химерами". Городецький звів цей будинок, чи то як подарунок, собі до 40-річчя, чи то – як парі. Навесні 1901 року його автор, замовник і власник Владислав Городецький почав зводити будівлю на дешевій через стрімкий крутосхил ділянці землі. Демонструючи винахідливість, будували стрімко, застосовуючи передові технології та новітні матеріали – повністю із ще непоширеного на тоді бетону. Нечувано, але сама будівля обійшлася

замовнику в якихось 65 тис. рублів. Повна вартість майна за матеріальною оцінкою склала 148 тис. рублів. Описану нерухомість власник застрахував від вогню у страховому товаристві на суму 175 тис. руб. (*Зображення на екрані: Будинок з химерами*). Оскільки за уявленнями того часу місце для спорудження вважалося непридатним, з інноваційними рішеннями допоміг гірничий інженер та винахідник Антон Емільович Страус, з яким вони заприязнились на спорудженні Миколаївського костелу. Партнер спроектував замовнику складний фундамент, 50 бетонних паль якого вбивались у землю на глибину п'ять метрів та задля додаткової безпеки будівлі ставилися ще й на бетонні "подушки".

Друга ведуча: Своєю творчістю архітектор доводить: немає безвихідних ситуацій, є архітектурні шедеври. У даному випадку об'єктивна безвихідь змусила споруджувати будинок оригінального планування – фасадом на вулицю споруда дивилась трьома поверхами, а на подвір'я виходила шістьма. Інноваційні підходи дозволили зробити будинок всефасадним, з вікнами на всі чотири боки, з вільним плануванням помешкань – по одному на поверх. Житло було більш ніж пристойне, ексклюзивне. Кожна квартира мала вісім кімнат. В просторій квартирі № 3 оселився сам власник дохідного будинку Владислав Городецький; загальна площа приватного помешкання родини архітектора складала 380 кв. м. Найбільшої оригінальності "Будинку з химерами" надало оздоблення фасадів та інтер'єрів скульптурами за кресленнями і шаблонами Городецького, виконаними італійським скульптором Еліо Саля, а також мальовничі панно вздовж сходів і в житлових кімнатах, створені його молодшим братом, міланським маляром-пейзажистом Еудженіо Саля. У мешканців, котрі потрапляли в парадний вестибюль, лише попервах виникало враження, що спустилися вони на морське дно; за кілька тижнів народ до небаченої чудасії звикав... Із року в рік тішило інше: жителі прибуткового будинку на сніданок отримували свіже молоко від корови, яку утримували в корівнику, збудованому на подвір'ї... "Будинку з химерами". А ще мешканцям надавалися – так би мовити, бонусом – персональний винний підвал, комора для дров, стайня, гараж для екіпажу і навіть... кімнатка для кучера.

Перша ведуча: Але... Завжди існує оте трикляте "але". Як особистість запальна, яскрава, різнобічна, Владислав Городецький сяяв азартом не тільки в царині архітектури та будівництва, а й у стрілецькому спорті та – особливо – у мисливстві. Відомо, що однією з його перших авторських робіт у Києві стали сажковий павільйон і тир Київського відділу Імператорського товариства правильного, тобто за правилами, полювання, безкоштовно (!!!) спроектовані Владиславом Городецьким та збудовані під авторським наглядом на пустирі біля Лук'янівського цвинтаря. Чому? Бо таким було його хобі. Адже будівничий регулярно брав участь у міжнародних стрілецьких змаганнях, мав репутацію активіста Київського відділу Імператорського товариства розмноження мисливських і промислових тварин та правильного полювання. Аби ви уявили масштаби доволі коштовного хобі, наведу кілька фактів. Залишивши у Києві весь біз-

нес й архітектурне планування на керуючих справами, протягом 1911-1912 років Владислав Городецький полював собі в... Африці.

Друга ведуча: Подорож виявилася обтяжливою. Із гігантським вантажем Городецький потягом прибув до Неаполя, а звідти разом з двома друзями рушив до Кенії. Навіть важко уявити обсяги спорядження тієї експедиції: величезні армійські намети, зброя, запас куль, пороху, продовольства, коньяки, вина, шоколад, столове срібло, навіть гумові ванни... В Африці трійці довелося винайняти – ні багато, ні мало – 200 супроводжуючих вантажників. Ту захопливу подорож у передгір'ях Кіліманджаро Городецький потім описав у власній книжці "У джунглях Африки. Щоденник мисливця", оздобив власними малюнками та опублікував у 1914 році у Польській друкарні в Києві накладом 50 примірників.

Перша ведуча: Величезні витрати, що проковтнуло африканське сафарі, поставили родину архітектора-мисливця в скрутне матеріальне становище. У липні 1912 року Владислав Городецький вимушено заклав свою садибу Київському товариству взаємних кредитів. Вчасно зібрати і повернути в касу належну суму не вдалося. У 1913 році через нездатність виплатити відсотки за кредитом товариство виставило "Будинок з химерами" на аукціон. Знамениту споруду придбав французький консульський агент Данило Балаховський, а вже за три роки власником нерухомості став купець 1-ї гільдії Самуїл Німець. Після жовтневого перевороту 1917 року будинок націоналізували, всі квартири в ньому, у т. ч. і десятикімнатну – на четвертому поверсі та дев'ятикімнатну – на п'ятому, перетворили на комуналки.

Друга ведуча: Варто зазначити, що гарна організація творчого процесу дозволяла архітектору працювати не тільки в Києві. Зокрема, у Черкасах, по вулиці Смілянській, 33, Владислав Городецький побудував жіночу гімназію, чим започаткував та поширив у місті стиль модерн, а ще – церкву та низку різноманітних торговельних приміщень. Біля села Тулин на Житомирщині під його наглядом був побудований резиденційний палац у готичному стилі для присяжного повіреного при Київському окружному суді Олександра Івановича Добровольського. У Сімферополі архітектор збудував власний завод вуглекислоти і штучного льоду, а в Євпаторії – свою віллу. *(На екрані демонструються споруди).*

Перша ведуча: Коли спалахнула Перша Світова війна, масштабне будівництво в Києві, як, зрештою, по всій Російській імперії, згорнулося. Громадське життя і нормальний побут перекреслили одна за одною дві революції, за якими закривавила громадянська війна. Влада в Києві мінялася 16 разів. За більшовиків у Місті на семи пагорбах нічого нового не споруджувалося – за винятком недолугих пам'ятників революційним вождям. Про будівництво будинків не йшлося взагалі. Це змусило 57-річного Владислава Городецького разом із дружиною Корнелією Марр у 1920 році залишити Київ, аби емігрувати до Польщі, де все почати з нуля. Перші три роки у Варшаві метр працював архітектором у Міністерстві громадських робіт. Зокрема, він виконав проєкт балтійського курорту в Хелю, наглядав за реставрацією старовинного

палацу Вишневецьких у Вишнівці (нині – смт. Збаразького району Тернопільської області). Досягши пенсійного віку, у 1923 році будівничий із полегшенням вийшов у відставку, але скрута змусила знову відкрити власне архітектурне бюро.

Друга ведуча: Цього разу не пощастило... Слід було шукати інший вихід. Такий знайшовся, коли у 1924 році американська фірма "Генрі Улен і К°" надала Польщі інвестиції, стимулюючи розбудову зруйнованих війною міст, а в 1925 році запропонувала архітектору посаду очільника свого архітектурного бюро. За проєктами Городецького у 1927-1928 роках було споруджено торгові ряди (критий ринок) та водогінну башту в Пьотркові-Трибунальському, м'ясокомбінат у Любліні, електростанцію, лазню та критий басейн у Згежу, казино в Отвоцьку. Співробітництво з компанією "Генрі Улен і К°" виявилось настільки вдалим, що у 1928 році Владислава Городецького підвищили до головного архітектора Синдикату, відповідального за реалізацію новітніх проєктів. Йшлося про спорудження, розбудову і модернізацію... перських залізниць. Тож за його проєктами у 1928-1929 роках, у Тегерані було зведено сучасний залізничний вокзал, що обернулося для колишнього киянина популярністю в цій східній країні. (Слайд на екрані: Залізничний вокзал у Тегерані), готель та Павільйон шаха в саду Ерам (Слайд на екрані: Павільйон шаха).

Перша ведуча: 3 січня 1930 року, у п'ятницю, на 67-у році життя, не витримавши серцевого нападу, зукраїнізований поляк Владислав Городецький у спорудженому ним готелі відійшов у вічність. І сталося це за 4600 км від рідних пенатів, від улюбленого "Будинку з химерами", – у столиці Ірану. Знаменитого архітектора поховали у Тегерані на римо-католицькому цвинтарі Долаб, а на сірому надгробку викарбували епітафію польською мовою: P. WLADYSŁAW LESZEK HORODECKI PROFESOR ARCHITEKTURY UR. 23 MAJA 1863 ZMARŁ 3 STYCZNIA 1930 NIECH MU OBCA ZIEMIA BEDZIE LEKKA. Тобто: "Світлої пам'яті Владислав Лешек Городецький, професор архітектури. Народився 23 травня 1863 р. – помер 3 січня 1930 р. Нехай йому чужа земля буде легкою". У суху азіатську землю лягла ціла епоха... (Слайд на екрані: меморіальна дошка на могилі архітектора).

Тест-вікторина "Маєстро архітектури Владислав Городецький"

1. Будинок із химерами. Архітектор ... (Василь Кричевський, Кшиштоф Войцеховський, Владислав Городецький, Андріян Захаров);
2. Будинок із химерами знаходиться в ... (Києві, Харкові, Чернігові, Черкасах);
3. На початку ХХ ст. в архітектурі України виникає стиль ... (неокласицизм, модерн, класицизм, бароко)?
4. Яка архітектурна споруда не створена Владиславом Городецьким? (Будинок з химерами, будівля Національного художнього музею, римо-католицький костел св. Миколая у Києві, будівля Держпрому у Харкові) ;

5. Вулиця у центрі Києва, забудована 100 років тому, зараз носить ім'я свого забудовника... (Василя Кричевського, Владислава Городецького, Павла Дубровського, Адріана Безсмертного);

6. Гімназію та міську школу Владислав Городецький збудував у... (Сімферополі, Києві, Умані, Черкасах)

7. Владислав Городецький збудував у Києві безкоштовно... (будівлю Національного художнього музею, римо-католицький костел св. Миколая, контору та склади сільськогосподарського кооперативу "Робітник", сажковий павільйон і тир Київського відділу Імператорського товариства правильного полювання);

8. У 1920 році Владислав Городецький емігрував до... (Польщі, Німеччини, Америки, Ірану);

9. Владислав Городецький збудував у Києві об'єктів близько... (100, 30, 20, 50);

10. Владислав Городецький похований у... (Києві, Варшаві, Парижі, Тегерані).

Бібліографія

Книги про В. Городецького

Ільченко, О. Місто з химерами / О. Ільченко. – Київ: Грані-Т, 2009. – 160 с.

Статті про В. Городецького

Владислав Городецький // Гетьман. – 2017. – № 5-6. – С. 40 - 41.

Владислав Городецький : [Електронний ресурс] // Шкільна бібліотека. – 2018. – № 5. – диск.

Кирей, Р. Без химер, але з великою душею / Р. Кирей // Урядовий кур'єр. – 2021. – № 92. – 15 травня. – С. 6.

О чём молчит бетонная лягушка? // Все для учителя. – 1999. – № 10. – С.60

Славетний зодчий // Шкільна бібліотека. – 2018. – № 5. – С. 27-28.

Шпак, В. Маестро архітектури / В. Шпак. –Урядовий кур'єр. – 2018. – № 104. – 5 червня. – С. 5.

Електронні ресурси про В. Городецького

https://uk.wikipedia.org/wiki/Владислав_Владиславович_Городецький

1863 – народився Владислав Городецький, архітектор
<https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/cherven/420/1863-narodyvsya-vladyslav-gorodeckyy-arhitektor>

9 фактів про Владислава Городецького, найвідомішого архітектора України
<https://vogue.ua/article/culture/persona/9-faktiv-pro-vladislava-gorodeckogo-nayvidomishogo-arhitektora-ukrajini-52482.html>

Владислав Городецький – творець унікальних архітектурних споруд
<https://slovopys.kubg.edu.ua/vladyslav-horodetskyi-tvorets-unikalnykh-arkhitekturnykh-sporud/>

Народився Владислав Городецький, архітектор, інженер
<http://www.nbu.gov.ua/node/4115>

https://vue.gov.ua/Владислав_Владиславович_Городецький

160 років тому народився Владислав Городецький
<https://nmiu.org/tsoho-dnia/2955-160-rokiv-tomu-narodyvsia-vladyslav-horodetskyi>

До 160-річчя Владислава Городецького: найцікавіші факти про будинок з химерами <https://vechirniy.kyiv.ua/news/83734/>

Владислав Городецький. Фортеця, де живуть бджоли
<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3163046-vladyslav-gorodeckij-forteca-de-zivut-bdzoli.html>

Владислав Городецький: "київський Гауді" з Вінниччини, що побудував Будинок з химерами. <https://vezha.ua/vladyslav-gorodetskyj-kyivskyj-gaudi-z-vinnychchyny-shho-stvoryv-budynok-z-hymeramy/>

**Комунальний заклад "Запорізька обласна
бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради**

**69006
м. Запоріжжя,**

вул. В. Лобановського, 14

**Телефони: (061) 236-85-62
236-85-63
236-86-27
236-86-49**

**Електронна пошта: zobd@ukr.net
Сайт: <http://zobd.zp.ua>**